

TANK&TANK

SKATTETRYK

---

af Torben Mark Pedersen

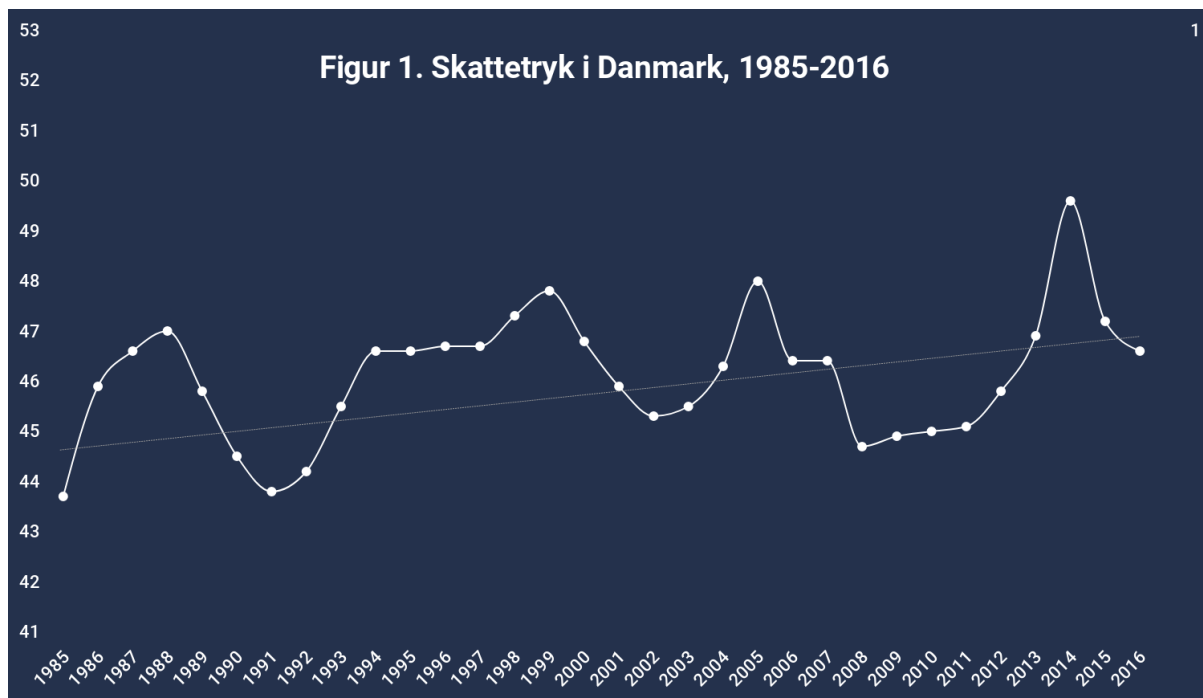
Danmark havde i 2016 et skattetryk på 46,8 pct. af BNP. ^{<1>} Skattetrykket måles som provenuet af de samlede skatter og afgifter i forhold til BNP (Bruttonationalproduktet). I 2016 blev der opkrævet 967 mia. kr. i skatter og afgifter, og BNP var på 2.066 mia. kr., ^{<2>} hvilket giver et skattetryk på 46,8 pct. af BNP:

$$\text{Skattetryk} = \frac{\text{Skatte- og afgiftsprovenu}}{\text{Bruttonationalprodukt}} = \frac{967 \text{ mia.kr.}}{2.066 \text{ mia.kr.}} = 46,8 \text{ pct.}$$

Betragtes udviklingen i skattetrykket i figur 1, så har der været en svag stigning siden 1985, men i de seneste 20 år har skattetrykket været omtrent konstant – men med betydelige udsving fra år til år.

I 2014 var skattetrykket på 49,8 pct., hvilket var historisk højt og tre procentpoint højere end i 2016, men i 2008 var det 44,9 pct. og altså næsten fem procentpoint lavere end i 2016. Det ekstraordinært høje skattetryk i 2013-15 skyldes omlægningen af beskatning af kapitalpension og LD.

Selv med et uændret skattesystem vil skattetrykket svinge fra år til år, og det er både tælleren og nævneren i skattetrykket, der ændrer sig. I tælleren er det især provenuet fra pensionsafkastbeskatningen, selskabsskatter, aktieindkomstskeer og skatter på udvinding af olie og gas, der kan svinge meget fra år til år afhængig af konjunkturerne, renteniveauet, energipriser m.m., men BNP svinger også fra år til år over konjunkturerne.

Hvad betyder skattetrykket?

Skattetrykket er et mål for, hvor stort et skatteprovenu, der opkræves, i forhold til skattebasen, BNP.

Er der hverken over- eller underskud på de offentlige finanser, vil skattetrykket omtrent svare til de samlede offentlige udgifter som andel af BNP. Lande med store velfærdsstater, mange offentligt ansatte og høje overførselsindkomster og mange modtagere af overførselsindkomst vil derfor have et højt skattetryk.

Skattetrykket kan ikke fortolkes som et mål for, hvad den gennemsnitlige skatteborger betaler i skatter og afgifter, idet der ikke alene betales skat af indkomst fra produktion men også fra indkomstoverførsler, der er betalt af skat af indkomst fra produktion.

Skattetrykket er heller ikke et mål for incitamentspåvirkningen af skatter. Hvis vi skulle have et mål for skatternes påvirkning af adfærden, skulle fokus være på de marginale skattesatser, der påvirker borgernes incitamenter til at arbejde, investere, spare op og forbruge og på virksomhedernes incitament til at investere, ansætte eller fyre medarbejdere i Danmark.

"Skattetrykket er heller ikke et mål for incitamentspåvirkningen af skatter."

I den forbindelse er problemet ved høje skatter, at der vil være et *forvriddningstab*, så økonomiske ressourcer går tabt. Det sker, fordi skatten skyder en kile ind mellem prisen på en vare eller på en produktionsfaktor før og efter skat, eksempelvis prisen på en vare med og uden moms og afgifter eller lønnen før og efter skat.

Høje marginalsatser på arbejde vil give et incitament til at arbejde mindre, og dermed falder den samlede produktion, hvorved skattebasen indskrænkes, og skatteprovenuet bliver mindre end ellers. Til tider kan skattesatser være så høje, at skatteprovenuet øges ved at sænke skattesatsen. Det har eksempelvis tidligere været tilfældet for

grænsehandelsfølsomme varer, og ifølge Produktivitetskommissionen er det også tilfældet for topskatten.^{<3>}

Skattetryk og indkomstskatter

I den offentlige debat sammenblandes skattetrykket til tider med skatten på indkomst, men det er to forskellige ting. Danmark har verdens højeste skattetryk, men ikke verdens højeste indkomstskatter.

Provenuet fra de personlige indkomstskatter udgjorde 54 pct. af de samlede skatter og afgifter i 2016, moms udgjorde andre 20 pct.^{<4>}, andre afgifter 11. pct., selskabsskatter 6 pct., pensionsafkastskat 3,5 pct., ejendomsskatter 3 pct. osv., så når Danmark har verdens højeste skattetryk, er det i høj grad fordi andre skatter og afgifter er højere i Danmark end i udlandet.

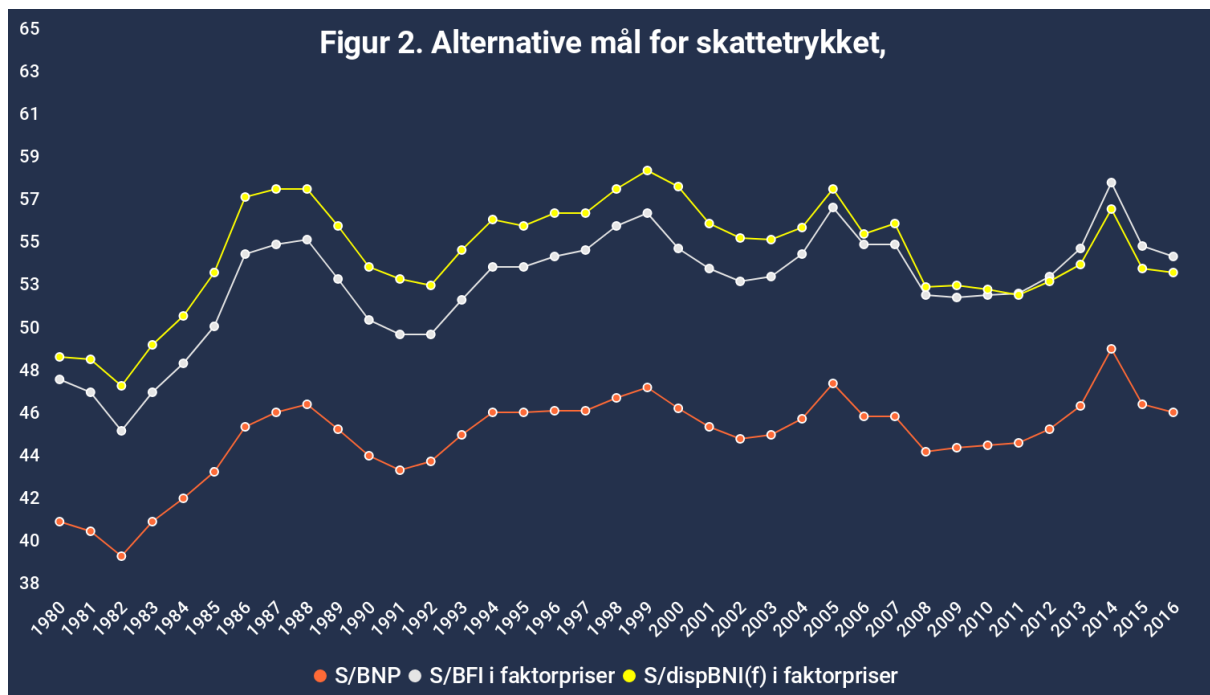
Alternative mål for skattetrykket

Skattetrykket måles sædvanligvis som provenuet af de samlede skatter og afgifter i pct. af BNP, men det er ikke den eneste måde at måle skattetrykket på og heller ikke den bedste. Der findes ikke nogen entydig rigtig måde at beregne skattetrykket på, og specielt ved sammenligning mellem lande kan forskellige mål for skattetryk give forskellige resultater, men idéen er, at nævneren skal være et udtryk for skattebasen.

BNP er imidlertid et dårligt mål for skattebasen, idet BNP måles i "markedspriser". Det vil sige, at værdien af den samlede produktion (fratrasket værdien af rå- og hjælpestoffer) måles ved de priser, varerne handles til på markedet, men de indeholder moms og forbrugsafgifter. På den måde kommer også nævneren til at indeholde visse skatter og afgifter, og det fører til en undervurdering af det "sande" skattetryk.

Man kan afhjælpe problemet ved at "rense" BNP for diverse skatter og afgifter og i stedet benytte BFI (Bruttofaktorindkomst) i faktorpriser som et mål for skattebasen. "Faktorpriser" er markedspriser fratrukket indirekte skatter som moms og forbrugsafgifter, ligesom vægtafgifter, ejendomsskatter og forskellige subsidier er fratrukket. BFI i faktorpriser er derfor et bedre mål for skattebasen end BNP. Målt i forhold til BFI i faktorpriser var skattetrykket på 54,4 pct. i 2016 og altså 7,6 procentpoint højere end målt i forhold til BNP i markedspriser.

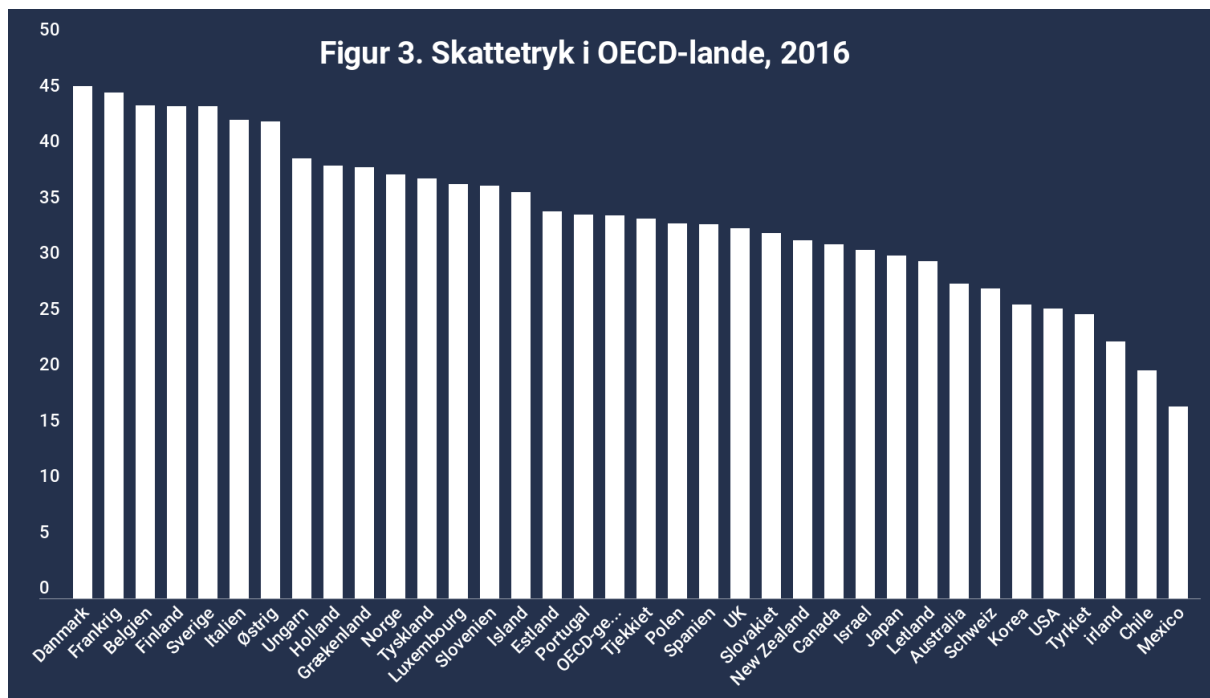
Måles skattetrykket i forhold til den disponible bruttonationalindkomst (BNI) i faktorpriser, så er der ydermere korrigeret for overførsler til og fra udlandet, EU m.v. Målt i forhold til disponibel BNI i faktorpriser var skattetrykket på 53,6 pct. i 2016. Det er dette mål, som Skatteborgerforeningen i en årrække lagde til grund for beregningen af en "skattefrihedsdag" – altså den dag på året, hvor den gennemsnitlige skatteborger begynder at tjene penge til sig selv, efter at al indkomst i den første del af året er gået til at betale skat. Det betyder ikke, at dette mål for skattetrykket er entydigt det bedste, det er heller ikke det højeste, men skattetrykket målt i forhold til disponibel BNI i faktorpriser eller målt i BFI i faktorpriser er et mere retvisende mål for skattetrykket end målt i forhold til BNP. Der er forskel på niveauet for skattetrykket for de tre nævnte mål,^{<5>} men de svinger omtrent parallelt over årene, figur 2.

Der kunne argumenteres for, at det ville give et mere retvisende billede, om tælleren blev korrigeret for over- og underskud på de offentlige finanser, idet et underskud er at betragte som en udskudt skat. Tilsvarende skulle der så korrigeres for rentebetalinger på gæld, så de henføres til det år, hvor gælden opstod.

Danmark har OECD's højeste skattetryk

Danmark havde i 2016 det højeste skattetryk blandt OECD-lande, med Frankrig på andenpladsen og Belgien og Finland på de følgende pladser, jf. figur 3. Danmark har haft det højeste skattetryk siden 2002, hvor Danmark overtog pladsen fra Sverige. I 2016 indtog Sverige en 5. plads med et skattetryk på 44,1 pct., hvilket er 1,8 procentpoint lavere end Danmark ifølge OECD's opgørelse, hvor Danmark har et skattetryk på 45,9 og ikke på 46,8 pct. som opgjort af Danmarks Statistik.

Anm: Tal for skattetryk opgjort af OECD afviger fra opgørelsen i Danmarks Statistik. Skattetryk for Australien og Japan er fra 2015.
 Kilde: OECD Statistics.

Der er vanskeligheder ved at sammenligne skattetryk på tværs af lande, fordi forskelle i skattesystemerne påvirker resultatet. Hvis indkomstoverførsler i et land er skattepligtige og i et andet land er "nettoficeret" og skattefrie, vil det påvirke sammenligningen. Hvis et land har høje direkte skatter og lave forbrugsafgifter og at andet land det modsatte, vil det ligeledes påvirke resultatet.

I Danmark har vi høje forbrugsafgifter og moms, der medregnes i BNP, hvilket fører til en undervurdering af skattetrykket sammenlignet med lande, hvor de direkte skatter tegner sig for en større andel af skatteprovenuet. Omvendt er indkomstoverførsler skattepligtige i Danmark, hvilket de ikke er i alle lande.

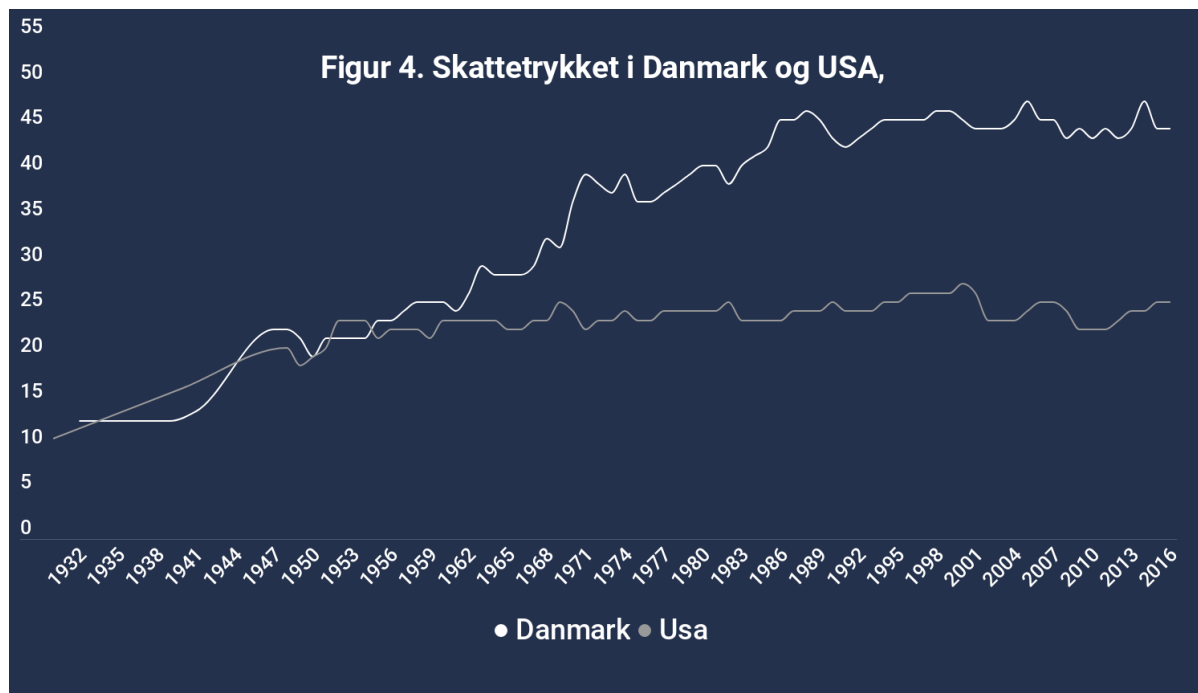
I 2016 undersøgte Finansministeriet spørgsmålet om, hvordan sammensætningen af skatterne kunne tænkes at påvirke Danmarks placering mht. skattetryk, og Finansministeriet konkluderede, at "Samlet set fører korrektionerne til en forhøjelse af de opgjorte skattetryk... Yderligere ses det, at Danmark endnu tegner sig for det største skattetryk...". <6>

I de kommende år er det sandsynligt, at Danmark mister førstepladsen for skattetryk. I 2017 forventer Finansministeriet, at skattetrykket falder til 44,9 pct. af BNP, hvilket er lavere end i Frankrig, der i 2016 havde det næsthøjeste skattetryk blandt OECD-lande, jf. figur 3.

Danmark har ikke altid været et højskattelands

Danmark har ikke altid været et højskattelands. Frem til 1958 var skattetrykket i Danmark ikke over 25 pct. og omtrent på niveau med USA. Fra starten af 1960'erne steg skattetrykket kraftigt i Danmark, hvorimod det har været nogenlunde konstant i USA omkring eller lidt over 25 pct.

Allerede i 1963 nåede skattetrykket i Danmark op over 30 pct., i 1970 op over 35 pct. og allerede året efter i 1971 nåede skattetrykket op over 40 pct. og i 1986 op over 45 pct.

Anm.: Databrud i 1947 og 1965 for dansk data og i 1948 og 1965 for amerikansk data.
Kilde: Martin Ågerup, "Velfærd i det 21. århundrede", 2017, og Danmarks Statistik

Fodnoter

<1> Tal for skattetrykket kan findes på Danmarks Statistiks hjemmeside, www.Statistikbanken.dk, tabellen SKTRYK, link:

<http://bit.ly/1HYUWBW>. Skatteministeriet offentliggør også tidsserier for skattetrykket, link: <http://bit.ly/2vj9b4C>.

<2> Tallene er foreløbige. Tal for BNP revideres løbende op til fem år tilbage i tiden, hvilket betyder, at også opgørelsen af skattetrykket bliver revideret.

<3> Produktivitetskommissionen: Skat og produktivitet. Marts 2012.

<4> Med en momssats på 25 pct. har Danmark sammen med Norge og Sverige den næsthøjeste momssats blandt OECD-lande kun overgået af Ungarn.

<5> Skatteministeriet offentliggør 13 alternative mål for skattetrykket, jf. <http://bit.ly/2AKS3vL>, og på Skatteministeriets hjemmeside findes en grundig gennemgang af måleproblemer for de alternative mål for skattetrykket, link: <http://bit.ly/2zoBfqU>

<6> Kilde: Finansministeriet, endeligt svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 286 (Alm. del) af 26. april 2016.

OM TANK&TÆNK

Denne publikation er en del af CEPOS' TANK&TÆNK.

CEPOS' TANK&TÆNK henvender sig til elever og lærere på de gymnasiale uddannelser, studerende og andre, som ønsker indsigt i samfundsvidenskabelige sammenhænge, friheds- og rettighedsbegreber, det danske samfunds opbygning og udfordringer samt naturvidenskab.

På vores hjemmeside www.cepos.dk vil du kunne finde undervisningsmateriale i form af korte tekster og videoer, som bl.a. kan bruges i undervisningen på landets gymnasier – eller blot til at blive klogere. Undervisningsmaterialet er under konstant udvikling, og der vil løbende blive tilføjet nye temaer og emner til siden. CEPOS lægger vægt på, at artiklerne er skrevet af fagpersoner med solid viden og indsigt, så det faglige indhold er i højsædet. Nogle af artiklerne formidler alene et fagligt indhold, mens andre er debatterende, dvs. at forfatteren enten drager egne konklusioner eller argumenterer for et synspunkt. Enkelte artikler er sat op overfor hinanden som forskellige vinkler på samme problemstilling. Undervisningsmaterialet fra CEPOS' TANK&TÆNK er til fri afbenyttelse, så længe man husker at angive tydelig kilde. Vi håber, at gymnasieelever, lærere, studerende, undervisere og øvrige interesserede vil få glæde af materialet, som forhåbentlig kan danne baggrund for gode debatter og medvirke til, at vi alle bliver klogere.